

Мартинів Євген Олександрович,
здобувач наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності Національної
академії внутрішніх справ

ЩОДО ПОНЯТТЯ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ СУДОМ НА СТАДІЇ ПІДГОТОВЧОГО СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ

Прийняття Кримінального процесуального кодексу (КПК) України зумовило визначення завдань кримінального провадження як захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2) [1].

До структури кримінальних процесуальних відносин які виникають при закритті кримінального провадження необхідно віднести систему елементів тих правовідносин, в які вступають учасники підготовчого провадження з метою досягнення завдань кримінального провадження визначених у ст. 2 КПК України та які забезпечуються письмовим процесуальним документом – рішенням суду.

Тому, досліджувати структуру правовідносин, у які вступають учасники процесу в закритті провадження, належить із урахуванням загальних характерних рис, які притаманні будь-яким правовідносинам і розглядати її з огляду складових елементів, таких як – суб'єкт, об'єкт і зміст.

Зокрема, з теорії права відомо, що суб'єкти, або суб'єктний склад, – це сукупність осіб, які беруть участь у правовідносинах. Об'єктом є те, з приводу чого виникає і здійснюється діяльність його суб'єктів. Зміст – це суб'єктивні права, обов'язки, повноваження, відповідальність суб'єктів правовідносин, а також структура змісту – спосіб взаємозв'язку, що виникає на підставі суб'єктивних прав, обов'язків, повноважень, відповідальності [2, с. 101].

Тому, досліджувати структуру правовідносин, у які вступають учасники процесу в закритті провадження, належить із урахуванням загальних характерних рис, які притаманні будь-яким правовідносинам і розглядати її з огляду складових елементів, таких як – суб'єкт, об'єкт і зміст. Структура змісту правовідносин утворює не зв'язок її змістовних елементів (суб'єктивних прав, обов'язків, повноважень, відповідальності), а той правовий зв'язок, який виникає на їх підставі з приводу досягнення мети правовідносин у які вступають їх суб'єкти. Тобто, це юридичне взаємне становище суб'єктів, яке визначає, формує їх поведінку через кореспондуючі один одному права і обов'язки заради задоволення їх інтересів. Юридичний факт завжди є підставою виникнення, зміни і припинення правовідносин.

Важливим фактором, на нашу думку, є те, що кримінальні процесуальні правовідносини є похідними від кримінальних правовідносин, оскільки лише факт вчиненого кримінального правопорушення може дати підставу для розвитку кримінальних процесуальних відносин у тому числі і тих, які регулюються Главою 27 КПК України. З таким твердженням погоджується і О. В. Наден, котра у своєму дослідженні зазначала, що, з моменту вчинення кримінального правопорушення у держави виникає повноваження визнати цю особу такою, що вчинила його, і піддати її кримінальній відповідальності. Саме в цей момент з'являється й обов'язок особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, бути підданою кримінальній відповідальності. Авторкою доведено, що саме з моменту вчинення кримінального правопорушення і складаються кримінальні правовідносини, які є предметом кримінально-правового регулювання [3, с. 45].

Поява такого юридичного факту є умовою для виникнення кримінальних процесуальних правовідносин, оскільки вони одночасно можуть існувати лише з кримінальними, тому що, лише факт вчиненого кримінального правопорушення дає підставу суду закрити кримінальне провадження на стадії підготовчого провадження. Тому, підставою виникнення кримінальних процесуальних відносин взагалі, і втому числі тих відносин, в які вступають учасники підготовчого провадження, є юридичний факт – вчинення особою кримінального правопорушення.

Із теорії кримінального процесу нам відоме поняття процесуальної форми, яке включає в себе передбачений кримінальним процесуальним законом порядок кримінальної процесуальної діяльності суб'єктів кримінального процесу, засоби реалізації ними своїх прав, свобод і обов'язків, порядок вчинення та оформлення певних

процесуальних дій, прийняття, оформлення і звернення до виконання процесуальних рішень [2, с. 37]. Важливість процесуальної форми полягає в тому, що вона є однією з кримінальних процесуальних гарантій і відповідно забезпечує виконання завдань кримінального судочинства, є засобом забезпечення кримінальної процесуальної діяльності.

На думку деяких вчених-процесуалістів, підстави закриття кримінального провадження – визначені законом факти, що встановлюються під час кримінального провадження, які виключають можливість подальшого здійснення цього кримінального провадження або ж вказують на недоцільність його проведення, що зобов'язує суд прийняти рішення про закриття провадження [4].

На нашу думку, підстави закриття кримінального провадження на стадії підготовчого судового засідання – це процесуальні факти, що встановлюються під час підготовчого провадження судом, які виключають або вказують на недоцільність подальшого здійснення кримінального провадження зобов'язуючи останнього прийняти рішення про закриття кримінального провадження відповідно чинного законодавства. До структури кримінальних процесуальних відносин які виникають при закритті кримінального провадження необхідно віднести систему елементів тих правовідносин, в які вступають учасники підготовчого провадження з метою досягнення завдань кримінального провадження визначених у ст. 2 КПК України та які забезпечуються письмовим процесуальним документом – рішенням суду.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Тертишник В. М. Кримінальний процес. 3-є вид., доп. і перероб. Харків : Арсис, 2000. 528 с.
3. Наден О. В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання суспільних відносин в Україні : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.08. Луганськ, 2013. 384 с.
4. Павич Х. М. Закриття кримінального провадження судом першої інстанції: дис...канд. юрид. наук: 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Львів, 2017. 291 с.